

Mikael Agricolan kirkon ikkunoiden huoltomaalauksen ja -korjauksen enimmäiskustannusarvion hyväksyminen sekä hankkeesta päättäminen

Yhteinen kirkkoneuvosto 30.11.2023
561/03.03.01/2023

Esittelijä Seurakuntayhtymän johtaja Rintamäki Juha

Päätösehdotus

Yhteinen kirkkoneuvosto päättää hyväksyä kiinteistöosaston laatiman Mikael Agricolan kirkon ikkunoiden huoltomaalauksen ja -korjauksen enimmäiskustannusarvion liitteen mukaisesti. Kustannus kohdistuu vuosille 2023 – 2024.

Käsittely

Päätös

Päätöshistoria

Selostus

Taustaa

Helsingin Tehtaanpuiston kirkkokilpailu vuonna 1930 synnytti arkkitehtonisen keskustelun. Kisaan osallistui 56 ehdotusta, mutta funktionalismin suosiosta harmistunut palkintolautakunta sai asemakaavakysymyksistä muodollisen syyn julistaa uuden kilpailun vuonna 1932. Kilpailun pykäliin lisättiin vaatimus, että kilpailijoiden oli "noudatettava perinteisiä kirkkomuotoja". Palkintolautakuntaa vahvistettiin funktionalismiin kriittisesti suhtautuvalla lisäjäsenellä, Bertel Jungilla.

Uuden kilpailun voitti Lars Sonck, joka ensimmäisessä kilpailussa oli ollut palkintolautakunnan jäsen. Sonck oli ennen sitä suunnitellut myös Kallion kirkon, Tampereen tuomiokirkon ja Turun Mikaelinkirkon.

Mikael Agricolan nimikkokirkko rakennettiin Tehtaankadun varrelle Sepänkadun ja Tehtaankadun väliseen puistoon. Vastoin toisen kilpailun erityistä vaatimusta kirkko on tyyliltään pelkistettyä funktionalismia.

Lars Sonckin suunnittelema kirkko vihittiin käyttöön keväällä 1935. Sodan aikana eteläisen Helsingin maamerkiksi muodostunut, 103 metrin korkeuteen kohoava ja kauas merelle näkyvä kirkon torni osoittautui riskiksi. Kirkontornin jatkona nouseva 30-metrinen piikkimäinen yläosa laskettiin tornin sisään, jotta se ei olisi palvellut vihollislentäjiä suunnistuspisteenä.

Kirkon kuoriosan suunnittelu jäi Sonckilta kesken. Kattokruunut suunnitteli arkkitehti Arvo Muroma. Alttariveistos Jeesuksen hautaaminen on taiteilija Bruno Tuukkanen vuodelta 1935. Tuukkanen teki myös kirkon sivulaivojen holvikaariin Jeesuksen elämää kuvaavat maalaukset. Kirkon katosta riippuva kirkkolaiva on pienoismalli 1800-luvun alussa purjehtineesta suomalaisesta Fortuna-laivasta.

Mikael Agricolan kirkossa nykyisin käytössä olevat paramentit eli kirkkotekstiilit on suunnitellut professori Päikki Priha ja valmistanut Ateljé Solemnis. Näihin

paramentteihin sisältyvät antependiumit, pulvinariumit, velumit sekä messukasukat ja stolat. Kirkossa säilytetään mm. myös Dora Jungin vuonna 1935 valmistamaa kilpikasukkaa. Samana vuonna Greta Skogster-Lehtinen kutoi kirkkoon pellavadamastiliinan ja suunnitteli kirkon toimituskappeliin kuvakudoksen Jerusalemiin ratsastavasta Jeesuksesta. (Skogster-Lehtisen kuvakudos ei ole enää tätä nykyä Mikael Agricolan kirkossa.) Greta Skogster-Lehtinen suunnitteli myös kirkon alkuperäisen alttarivaatteen (1935), joka oli kudottu erisävyyisistä ja -paksuisista kiiltolangoista. Alttarivaatteessa oli kultalankanyörillä kirjottuja liljankukka-aiheita sekä Kristus-monogrammi. Samalta ajalta olevan kirjaliinan aiheena oli karitsa.

Kirkon nykyiset urut ovat Veikko Virtasen urkurakentamon tekemät ja valmistuivat vuonna 1969. Uruissa on 42 äänikertaa. Kirkkosalissa on myös flyygeli.

Kirkon peruskorjauksessa vuosina 2003 ja 2004 kirkko pyrittiin palauttamaan mahdollisimman lähelle alkuperäistä asua. Kirkkosali sai vaaleamman värityksen ja penkit verhoiltiin uudestaan. Alttaritaulu, lamput, seinämaalaukset ja ikkunat entisöitiin.

Mikael Agricolan kirkko on ollut edelläkävijä monissa uudistuksissa. Sen suojissa on esimerkiksi vietetty osallistavaa epäilijöiden jumalanpalvelusta, Tuomasmessua, vuodesta 1988.

Kirkon rakennus- ja korjaushistoriaa

Edellinen peruskorjaus on tehty, kun yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi kokouksessaan 12.12.2002 (ykn 28.11.2002) Arkkitehtitoimisto Esa Piironen Oy:n laatimat Mikael Agricolan kirkon peruskorjauksen L2-luonnossuunnitelmat ja rakennustapaselostuksen sekä vahvistanut hankkeen enimmäiskustannusarvioksi 9.681.000 euroa (sis. alv.).

Kiinteistö oli tuolloin teknisiltä järjestelmiltään pääosin alkuperäinen tai 1960-luvulla peruskorjattu. Peruskorjauksessa on uusittu tarpeelliset talotekniset järjestelmät ja peruskorjattu kaikki ulkovaippaan liittyvät rakenusosat kuten vesikatot, ikkunat ja julkisivut lukuunottamatta spiiran peltiosia. Julkisivujen tiilipintojen osalta korjaukset keskittyvät torniin ja muualla pääosin tiilisaumojen- ja yksityiskohtien korjauksiin. Sisätiloissa on tehty rakennusosien peruskorjauksia, uusittu kaikki pintarakenteet ja tehty joitakin huonetilajärjestelejä toimivuuden parantamiseksi. Myös siipiosan asunnoissa on uusittu talotekniikkaa ja pintarakenteita.

Korjaustarpeet ja korjaustavoitteet

Mikael Agricolankirkon julkisivujen ikkunoiden edellisestä laajemmasta, vuonna 2005 valmistuneesta peruskorjauksen yhteydessä tehdystä maalauksesta tulee kuluneeksi jo 18 vuotta ja ikkunat ovat uuden huoltomaalaukseen tarpeessa.

Ylläpidollisesti ikkunoiden puuosia pitää huoltaa siten, että voitaisiin noudattaa pitkiä, noin 50 vuoden välein tulevia peruskorjaussyklejä.

Nyt ollaan sen tosiasian edessä, että ikkunat vaativat laajan, koko kirkkoa käsittävän huoltomaalauksen, jos halutaan, että ne eivät pääse laajemmin enää nykyistä heikompaan kuntoon.

Korjaustavoitteet

Mikael Agricolan kirkon ikkunoiden huoltomaalauksen tavoitteena on niiden rakennus-tekniisen käyttöiän jatkaminen pitkälle tulevaisuuteen sekä niiden arkkitehtonisten ja kulttuuri-historiallisten arvojen ylläpitäminen rakennus-tekniisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Nyt esitettävän julkisivujen ikkunoiden huoltomaalauksen ajatuksena on huoltomaalata kaikki ikkunat yksityiskohtineen vuonna 2024 siten että seuraava laajempi huoltomaalaus tulisi eteen vasta vähintään 5 vuoden kuluttua ja kirkon yleisilme pysyisi siistinä.

Työmaan suunnittelu

Työmaan aluejärjestelyt ja suojaukset on mietittävä huolellisesti. Korjauskohteen ja hankkeen vaativuuden huomioiden kohteen suunnittelijoilta sekä urakoitsijoilta edellytetään kokemusta ja osaamista vastaavien suojeltujen kohteiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Tavoitteena on myös, että tuomiokirkkoseurakunnan sekä muiden käyttäjien toiminta kirkossa, kryptassa ja kappelissa voi jatkua koko korjaustyön ajan. Korjaustyön aiheuttamat haitat, esim. ajoittainen melu tai pöly) pyritään minimoimaan. Korjaustyön aikana turvataan kulkuyhteydet kirkon kaikkiin pääsisäänkäynteihin ja hätäpoistumisteihin.

Rakennussuojelutilanne, lausunnot ja luvat

Vuonna 1935 käyttöön otettu Mikael Agricolan kirkko on suojeltu kirkkolain nojalla. Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirastoon ja Kaupunginmuseoon ollaan yhteydessä heti hankkeen selvitystyön käynnistytessä. Huoltokorjausluonteinen työ ei vaadi lupia kummaltakaan viranomaiselta, jos mitään varsinaisia muutoksia julkisivuihin ei hankkeen yhteydessä tehdä. Hankkeen toteutussuunnitelmat esitellään vielä kaupunginmuseolle ja heidät pidetään informoituna hankkeen etenemisestä ja korjaustavoista ja -materiaaleista koko projektin ajan.

Koska tehtävät huoltokorjaukset eivät ole oleellinen muutos kirkkoon, niin myöskään Kirkkohallituksen lausuntoa ei edellytetä.

Toteutusmuoto ja maksuperusteet

Hanke toteutetaan maalauksen osalta kokonaishintaurakkana. Kiinteän hinnan lisäksi kustannusarviossa on huomioitu uusittavat puuosat, jotka toteutetaan urakkatarjouksessa pyydetyillä yksikköhinnoilla. Näin toimien tarjoukset ovat vertailukelpoisia ja riski kohteessa mahdollisesti paljastuvista yllätyksistä jää tilaajalle. Näin pyritään saamaan tarjoajien määrä suuremmaksi.

Urakka-asiakirjoissa rajoitetaan aliurakoitsijoiden määrää töiden ketjuttamisen rajoittamiseksi.

Hankekustannukset

Mikael Agricolan kirkon maalaustyöselitys pohjautuu Arkkitehtitoimisto Esa Piironen Oy:n laatimaan väriyysuunnitelmaan vuodelta 2004. Liitteessä esitetty hankkeen kustannusarvio pitää sisällään suunnittelun, valvonnan, toteutuksen ja maltillisen lisä- ja muutostyövarauksen.

Hankkeen toteutus ja pääosa kustannuksista kohdistuu vuodelle 2024, ja se sisältyy varauksena talousarvion investointiosaan.

Vuoden 2023 kustannukset, alle 30 000 €, katetaan talousarvion määrittelemättömien hankkeiden ta-tason rahoista.

Aikataulu

Hankkeen urakka-asiakirjat valmistuvat urakkalaskentaa varten marraskuussa. Kilpailutus ja urakoitsijavalinta ajoittuvat alkutalveen. Alustavien suunnitelmien mukaan varsinaiset korjaustyöt kohteessa voisivat alkaa keväällä 2024. Tavoitteena on töiden valmistuminen viimeistään elokuussa 2024.

Hankkeen riskit

Osana suunnittelua on kartoitettu käytettyjä aikaisempia maalityyppejä, mutta joka tapauksessa on varauduttava puuosien puhdistamiseen ja tarvittaessa uusimiseen. Puurakenteiden tarkempi kunto paljastuu vasta pohjatöiden yhteydessä, jolloin selviää uusimistarpeet. Työ pyritään aloittamaan alkukesästä, jolloin kuivumisolosuhteet ovat parhaat mahdolliset. Tämän vuoksi kilpailutus tehdään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Korjaustyön henkilö- ja työturvallisuuteen liittyy riski, joka liittyy korjauskohteen ja korjaustyössä tarvittavien nostimen käyttöön sekä kirkossa koko korjaustyön ajan jatkuvasta normaalista toiminnasta. Työturvallisuuteen kiinnitetään huomiota.

Maalaustyöhön liittyy paloturvallisuusriski itsestään syttyvyyden osalta. Asiatonta liikkumista työmaalla yritetään estää etukäteen sovittavilla toimilla.

Hankkeen kiinnostavuutta ja osaavien toteuttajien kiinnostusta edistetään valitulla urakkamuodolla, jossa tilaaja kantaa määräriskit.

Lapsivaikutusten arviointi

Asiassa ei ole tarpeen tehdä lapsivaikutusten arviointia.

Ympäristövaikutusten arviointi

Jätteiden kierrätys, materiaalien käyttö tai työmaan lämmitys tullaan ohjeistamaan urakkaohjelmassa seurakuntayhtymän käytäntöjen mukaisiksi. Samassa yhteydessä huomioidaan hiilineutraali kirkko 2030-tiekartan tavoitteita.

Lisätiedot

Kiinteistöjohtaja Osmo Rasimus
p. 09 2340 2700, osmo.rasimus@evl.fi

Jakelu